

УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС И КРИМИНАЛИСТИКА

УДК 343.98

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ РОЗСЛІДУВАННЯ В СИСТЕМІ ОЦІНОЧНИХ ПОНЯТЬ ТА ТЕРМІНІВ

Стратонов В. М., Василяка Д. К.

*Херсонський державний університет; Херсонський окружний адміністративний суд,
м. Херсон, Україна*

Автори досліджують проблеми практичної діяльності органу розслідування, виявляють її проблеми та вказують на ймовірні шляхи їх вирішення.

Ключові слова: практична діяльність, тактика, теорія, практика, протидія, слідчий.

Злочини, як і будь-яка людська діяльність, постійно оновлюються, вдосконалюються, а саме: вчиняються з використанням новітніх технічних засобів, організованими злочинними групами, з'являються нові форми протидії розслідуванню, створюються інші умови, що ускладнюють процес розкриття та розслідування злочинів. Тому органами державної влади, правоохоронними органами, науковцями постійно здійснюється пошук нових більш ефективних форм, методів і прийомів боротьби зі злочинністю, які ґрунтуються на сучасних наукових досягненнях та здобутках юридичної практики.

На сучасному етапі розвитку суспільства від держави вимагається все більше (за глибиною і конкретністю) допомоги для практики боротьби зі злочинністю, яка стала професійною та організованою [1].

Проте, Бахін В. П. звертає увагу на те, що деякі науки втому числі і криміналістика пішли шляхом саморозвитку та досить сильно затеоретизувались, і на його думку це підтверджується рядом робіт Колдіна В. Я. [2, с. 20-23], Статкус В. Ф. [3, с. 130-132].

Белкін Р. С. коментує, що часто актуально-значимі роботи не використовуються практиками, рекомендації напрацьовані вченими, актуальними залишаються лише на папері. Існує проблема накопичення різного роду конструкцій та "відкриттів", особливо вживання нових термінів які взагалі не мають ні теоретичного, ні практичного значення [4, с. 3].

Розовський Б. Г. пояснює наявні проблеми тим, що автор наукової роботи зобов'язаний засвідчувати свою ерудицію не науковим відкриттям, а обов'язковим перерахуванням вчених, які хоч щось говорили про зазначену проблему, дати їм оцінку (перерахувавши при цьому всім відомі доводи), визначити новизну та актуальність, обов'язково аргументувати власну позицію [5, с. 3], а наші спостереження показують, що науковці роблять спроби вводити нові поняття, терміни. Порівнюючи монографії та посібники з різницею в 30-40 років складається враження, нібито змінився предмет досліджень, всі наукові розробки підготовлені на тако-

му високому теоретичному рівні, що для практики не залишається місця. Її практично не аналізують, основна увага приділяється розробці нових дефініцій, дискусіям: чим відрізняється тактична-операція від тактичної комбінації. Автори не проти теорії, проте, за теорією не слід забувати про практику [5, с. 106].

Адже, як філософська категорія, практика відображає співвідношення матеріального та ідеального, характеризує та виступає критерієм істинності пізнання.

Характеризуючи слідчу діяльність як складну, динамічну та насичену впливом факторів ризику спостерігаємо, що проблеми практики потребують переосмислення і пов'язані з питаннями криміналістики, кримінального процесу та ОРД. Практика в узагальнених результатах може свідчити про об'єктивність розвитку тих чи інших законів і може визначати можливості і кінцевий результат пізнавальної діяльності слідчого та суду. За результатами опитування слідчих названо основні проблеми, які виникають під час їхньої професійної діяльності. Це дефіцит часу, вирішення великого кола питань у відносно короткі строки (66% опитаних), необхідність отримання погодження та санкцій (43% опитаних). При цьому у 51,4% опитаних слідчих постійно виникають проблеми пошуку раціональних рішень процесуального та тактичного характеру у слідчій ситуації, яка склалася на момент розслідування. У 45% опитаних складності з прийняттям рішень виникають епізодично. 14% опитаних звертаються до термінологічних словників для отримання розяснення окремим поняттям та термінам.

Тому ми, зважаючи на те, що невирішених практичних питань дуже багато і вони збільшуються в зв'язку з тим, що змінюються форми злочинності, її способи, трансформуються злочинна поведінка [6], вирішили провести аналіз практичної сторони діяльності слідчих в контексті поставлених проблем.

В сучасній практиці розслідування зустрічаються досить складні слідчі ситуації, які часом не просто вирішити. Якщо візьмемо для прикладу такі резонансні злочини, як вбивства, то побачимо, що для надання тактичної та методичної допомоги слідчому було розроблено та опубліковано тільки за останні 8 років досить багато навчально-методичної літератури [7-12], проте проблемні питання не зникли. Основні питання виникають на початковому етапі розкриття та розслідування злочинів, і, як показує практика, саме під час проведення слідчих оглядів. Причинами виникаючих проблем є: досить слабка теоретична підготовка слідчих, відсутність практичного досвіду, зокрема відсутність інституту наставництва, не використовуються в повному обсязі й методичні розробки, підготовлені практиками. Наприклад, робота Разумова Е. А., Молібоги М. П. [13], де автори підходять досить практично до викладення матеріалу, пропонують алгоритми дій під час оглядів місця події за видами злочинів, не використовується навіть у процесі підготовки лекційного матеріалу із зазначеної теми в окремих навчальних закладах системи МВС України, відсутні зразки процесуальних документів тощо.

Недоліки є і в організації проведення розслідування, формах і методах взаємодії слідчих з іншими підрозділами ОВС. Наприклад, якщо злочин не розкрито протягом 3-х діб, виникає необхідність подальшої планомірної роботи. Для проведення оперативно-розшукових заходів із розкриття злочину розпорядженням (наказом)

начальника ОВС створюється тимчасовий оперативний штаб (оперативна група) з такою структурою і розподілом напрямків роботи: Керівник групи (тимчасового оперативного штабу) – слідчий. Заступник керівника групи (тимчасового оперативного штабу) – начальник кримінальної міліції (начальник відділу карного розшуку). Група аналізу та планування. Група з відпрацювання прилеглої території. Група з перевірки інформації та перевірки конкретних осіб. Група взаємодії з ІТТ, СІЗО. Група зі встановлення особи потерпілого (при необхідності).

У разі потреби відпрацювання інших напрямків та з урахуванням обставин скоєного злочину можуть створюватися й інші групи.

Зазначимо проблеми, що виникають при створенні таких груп: якщо керівник групи – молодший за віком, має невеликий досвід роботи, він тому не в змозі організувати інших учасників для проведення розкриття та розслідування злочинів або вони ігнорують його вказівки; не враховуються взаємні стосунки членів слідчо-оперативної групи; не здійснюється належний контроль з боку керівництва за виконанням запланованих заходів і слідчих дій; відсутній обмін інформацією між членами групи та інші форми взаємодії; не надається технічна, матеріальна та інша організаційна допомога тощо.

Найбільш розповсюдженою слідчою дією є слідчі огляди в процесі яких слідчий за допомогою органів відчуття переконається в існуванні та характері фактів, що мають доказове значення [14, с. 88].

Аналіз обставин події на місці скоєння злочину (місці події) у сукупності із залишеними слідами та речовими доказами дозволяє виявляти фальшиві відображення події злочину. Шепітько В. Ю. звертає увагу на негативні обставини (такі, що суперечать уявленням про скоєне злочинне діяння). Автор вважає, що такі обставини можна розділити на дві групи: 1) пов'язані з наявністю слідів, які за природною сутністю мають бути відсутніми; 2) пов'язані з відсутністю слідів, які у зв'язку з аналізом обставин мають бути [15, с. 92-93].

Нам хотілось би додати і третю групу – пов'язані з слідами, які є і повинні бути, але їх характер і кількість не піддаються аналізу при уявній картині моделі злочину.

75 % доказів отримується під час проведення допитів. Допит – найбільш розповсюджена слідча, дія для проведення якої слідчий повинен мати у своєму арсеналі значну кількість тактичних прийомів. Під час проведення допиту відбувається віддзеркалювання, самопрезентація слідчого та його партнерів [16, с. 3]. Тактика допиту має широкий спектр, і, характеризується власною індивідуальністю та універсальністю, яка згодом переростає в проведення інших слідчих дій – таких, як очна ставка, відтворення обстановки та обставин події, впізнання, виїмка тощо. Питанням допиту приділялась велика увага [17], проте в наукових роботах досліджуються окремо один від одного інформаційний, логічний, психологічний, комунікаційний аспекти слідчої діяльності [18], що на нашу думку, знижує якість проведення допитів. Наявність великої кількості робіт з тактики допиту і розміщення їх за вказаними напрямками (психологічним, логічним тощо) ускладнює роботу практиків до того ж в кожній із зазначених галузей знань відображаються тільки їй властиві поняття та терміни, що ускладнює їх погодження

та розуміння практичними працівниками. Тактичні прийоми того ж таки допиту вже дещо застаріли, адже менталітет людей змінився, життєві цінності набрали іншого характеру, тому використання конкретного тактичного прийому відбувається на підсвідомому рівні, частіше за все диктується інтуїцією. На сьогодні існує праця білоруських вчених Зоріна Г. А. та Зоріної М. Г. [19], яка, на нашу думку, може бути взята за основу, але потребує переопрацювання та адаптації до українського законодавства і здобутків українських молодих-науковців, урахування думок відомих вчених як України (Коновалової В. О., Кузьмічова В. С., Лукашевича В. Г., Шепітько В. Ю.), так і інших держав (Белкіна Р. С., Ратінова А. Р., Порубова М. І.)

Тактичні прийоми допиту повинні постійно оновлюватись, їх кількість повинна давати можливість свободи вибору, бажано, щоб такі прийоми будувались відповідно до слідчих ситуацій.

Найголовніше, щоб в результаті використання того чи іншого тактичного прийому було отримано результат, і таким результатом може бути: отримання інформації у справі; підвищення уваги до предмету розмови або загального інтересу до справи; прогнозування дій опитуваної особи (якщо..., то тоді); формування позитивних і негативних станів особи, які впливатимуть на процес проведення слідчої дії; аргументоване переконання тощо. Не менш важливим є і вживання відповідної юридичної термінології, адже надмірно заформалізований вид спілкування приведе до порушення комунікативного контакту, або попросту не розуміння особою мети та змісту такого спілкування, що може привести до скритої протидії розслідуванню викликане страхом тощо.

Досить часто в практичній діяльності слідчий зустрічається із завідомо неправдивими повідомленнями та неправдивими показаннями, просто кажучи – з обманом. Суб'єктивна сторона обману передбачає лише завідомо неправдиві покази свідків та потерпілих [20, с. 379-381]. Розрізняють два види обману: 1) пасивний (замовчування), що може бути повним і частковим; 2) активний (повідомлення завідомо неправдивих показань), який може бути у вигляді якоїсь легенди (видумки), часткового обману (поєднання з елементами правди). Тому не випадково законодавець передбачає кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину (ст. 383 КК України), завідомо неправдиві показання (ст. 384 КК) [21]. Проте, вивчення судової практики показує, що дані кримінальні норми не діють. Мають місце лише поодинокі випадки притягнення до відповідальності за завідомо неправдиві покази (свідчення). Завідомо неправдиві покази будуть мати місце, коли вони адресовані органу досудового розслідування чи іншим державним органам. На правдивість показань можуть впливати різні фактори – родинні стосунки, кумівство, вплив з боку зацікавлених осіб (матеріальний, психологічний). Можливе добросовісне заблудження (неправильно сприйнято побачене, дефекти зору, слуху тощо. Є також потенційні брехуни, які й самі вірять у те, що говорять, хоч інформація є неправдивою). Обман завжди краще попередити, ніж потім викрити. Тому необхідно перш за все зважувати, кого першим допитувати, з ким необхідно провести очні ставки, відтворення обстановки та обставин події, адже дані слідчі дії можуть впливати на ті покази (свідчення), які суб'єкт розслідування може давати або їх видозмінювати у зв'язку з обізнаністю слідчого.

Дослідження показали, що слідчі досить слабо володіють методами вкриття обману, досить довго і невинувато займаються перевіркою правдивості (неправдивості) показів (свідчень). Затягування строків розслідування тільки підкріплює позиції осіб, які надали неправдиву інформацію.

Є декілька прийомів, які допоможуть протистояти обману: необхідно правильно використовувати стадію допиту “вільна розповідь”. Тут одразу стане зрозумілим, бажає особа спілкуватись чи ні. Використовувати емоційну напруженість. Кожна особа, перебуваючи в службовому кабінеті слідчого, відчуває емоційну напругу, проте є особи, які дають завідомо неправдиві покази (свідчення) дещо збудженіше. При виявленні такого стану слід починати допит з того епізоду, за яким має найбільше доказів, таким чином спрацює і логічне переконання. Інколи необхідно дати особі виговоритись, а потім викрити її у неправдивості. Прояви, які викривають особу в брехні, можуть бути різними: це і невинуваті паузи, пов'язані із згадуванням якихось подій, невпевнений тон співрозмовника, суєтність, зміна кольору обличчя (наприклад, почервоніння), саме в такий момент слід нагадати допитуваному про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиві свідчення. Встановлення психологічного контакту – завжди визначений факт довіри, тому не слід забувати, що його встановлення розпочинається ще до зустрічі (спосіб виклику на допит). Деталізація показань шляхом комплексних питань контрольного, перевіркового, деталізуючого, ревізійного характеру [22].

Однією з різновидностей брехні є оговір і самооговір. Верховний Суд України не раз вказував, що до зізнання необхідно ставитись досить уважно. Оцінка їх повинна здійснюватись на основі і в сукупності з іншими доказами.

Мотиви самообмови можуть бути різними: бажання звести з кимсь рахунки; бажання уникнути відповідальності; викриття своєї власної неетичної, аморальної поведінки; страх покарання; недовіра до слідчого, власні недоброзичливі стосунки з ним; спроба ухилитись від відповідальності за більш тяжкий злочин; спроба затягнути розслідування; спроба уникнути відповідальності істинного виконавця під впливом почуттів (групові інтереси, близькі родичі); спроба отримати матеріальні вигоди; наявність психічних відхилень у особи (афект страждання); правова неосвідченність, наявність егоїстичних відхилень; бажання завоювати авторитет; полегшити свою участь у справі; спроба взяти на себе чужу відповідальність через підкуп, підбурювання, зговір, шантаж або інші мотиви; спроба виграти час для визначення лінії поведінки, захисту захованих речових доказів.

Досить невинуватим може бути арешт, який впливає досить сильно на особу і має сильний психологічний тиск. У таких умовах може виникнути самооговір. Деякі практичні працівники вважають арешт кращим варіантом для отримання правдивих показань (свідчень). У дійсності це не так: арешт – лише запобіжний захід від можливого ухилення від органів розслідування.

Поверховий огляд місця події, мотивів злочинів, поверховий допит, слабке вивчення особистості підозрюваного про алібі, причини й умови, які сприяли вчиненню злочину, – це ті обставини, що відкривають можливості для самообмови. Сюди можемо віднести і фізичний та психологічний вплив на допитуваного, проведення допитів у нічний час, продовжувані допити. Грубим порушенням є поведінка

слідчого, коли він ставить проблему дачі показань (свідчень) з вибором запобіжного заходу: є зізнання – є підписка про невиїзд [23].

Аналіз практики показує, що допускаються порушення закону слідчим у вигляді обману підслідних. Особливо така форма впливу характерна для осіб з низьким інтелектом. Тому гостро стоїть проблема притягнення до відповідальності таких посадових осіб.

Окремо слід виділити такий різновид зазначеної слідчої дії, як пред'явлення для впізнання. Цікавість і проблеми виникають при пред'явленні для впізнання поза візуальним спостереженням особи, яку впізнають.

І тут виникає проблема. Незважаючи на те, що пройшло вже майже 10 років з моменту внесення змін до чинного законодавства, в територіальних органах відсутні як приміщення, так і технічні умови проведення даної слідчої дії, що практично унеможливує проведення даного виду впізнання.

На практиці ще трапляються випадки проведення так званого “оперативного впізнання”, коли потерпілому чи свідку підозрюваний показується спочатку негласно для останнього. Якщо його впізнають, проводиться офіційне пред'явлення для впізнання, якщо ні – не проводиться. Такі дії є порушенням законності й можуть призвести до тяжких наслідків. “Оперативне впізнання” проводиться без будь-яких процесуальних гарантій, які забезпечували б встановлення істини. Крім того й сама його обстановка сприяє помилковому впізнаванню.

Певні труднощі виникають при отриманні від малолітнього відомостей про “словесний портрет”, прикмети особи, яку встановлюють. У силу свого розвитку діти нерідко не в змозі описати не тільки окремі ознаки зовнішності (розміри, контури, форму окремих частин тіла), але й загальні ознаки (зріст, вік, статуру). Однак при всьому цьому вони мають добру пам'ять і можуть впізнати людину, яку спостерігали. Враховуючи дану особливість і використовуючи спеціаліста у сфері дитячої психіки, слідчий повинен допомогти малолітньому свідку найбільш повно описати особу, яку встановлюють. Для цього при допиті використовують схематичні малюнки, що зображують будову, форму окремих частин обличчя (лоба, очей, носа і т. п.) і фотознімки або малюнки зачісок, кольорові таблиці та інші предмети, які максимально активізують асоціативні зв'язки пам'яті.

Виникають проблеми в практичній діяльності і в процесі підготовки та проведення обшуків.

Найбільший ефект дає раптовий обшук [24]. Для цього особи, в яких проводиться обшук, не повинні до останнього моменту знати про нього і час його проведення. Проте, як показує практика, проведення обшуків з використанням фактору раптовості практично неможливе. Процедура санкціонування проведення даної слідчої дії забирає не лише час (коли особа може знищити сліди, які вказують на причетність до скоєного злочину, переховати речові докази тощо), але й відбувається витік інформації (в результаті особа може зникнути, готуватись до обшуку, чинити опір іншими шляхами) [25]. Основний зміст тактичних прийомів раптовості полягає в тому, що їх застосування дозволяє своєчасно виявити і припинити злочинну діяльність осіб, нейтралізувати їх дії щодо знищення та фальсифікації доказової інформації [26].

Вивчення практики показує, що не всі слідчі надають велику увагу особистому обшуку, який складається із двох частин: перша має превентивний характер: слідчий повинен перевірити і вилучити в особи, яка обшукується, речі (ножі, ключі, кастети і т. ін.), якими можна нанести пошкодження як собі, так і іншим учасникам слідчої дії; друга полягає в обстеженні одяжі, головного убору, білизни, взуття та інших речей; у випадку необхідності оглядається тіло особи, яка обшукується (волосся, рот, вуха, ніс тощо).

Обстеженню підлягають також такі предмети, що знаходяться при особі, яка обшукується, – парасолька, фотоапарат, радіоприймач, портфель, коробки із сірниками, цигарки. Адаже можуть робитись записи на внутрішній кришці годинника, в мундштуці, на аркушиках, які розірвані і знаходяться в урнах для сміття тощо. Обшук тіла рекомендується проводити з участю лікаря або фельдшера. При наявності на тілі пов'язок, слід запропонувати лікарю зняти їх і замінити на інші (дозволяється, якщо це не шкідливо для здоров'я особи).

Інформаційно-пізнавальні можливості криміналістичної техніки сьогодні практично не використовуються. Зокрема криміналістичні обліки становлять собою систему об'єктів і відомостей про них, з притаманними для кожного окремого об'єкту особливостями, тому обов'язковою умовою ведення криміналістичних обліків є обізнаність з умовами походження та застосування цих об'єктів, розмаїття їх значення в усіх проявах злочинної та іншої протиправної діяльності. Саме це і становить вимоги науково-практичних рівнів, обов'язкові для ведення криміналістичних обліків. Ці основні положення криміналістичної інформації та ведення криміналістичних обліків у своїй особливій якості становлять і доповнюють обов'язковий перелік знань, які є складовою частиною арсеналу, що використовується слідчим у його пізнавальній діяльності (на жаль, ці знання носять поверхневий характер). Звичайно, працівники НДЕКЦ знають, як формуються криміналістичні обліки, як використовуються, але дану інформацію повинен знати і слідчий, тим більше що при призначенні експертиз він може ставити питання щодо перевірки об'єктів по криміналістичним облікам.

Проаналізувавши наявну інформацію, приходимо до ряду висновків:

Одним з факторів, що обумовлює проблеми практичної діяльності органу розслідування, є виникнення кримінально-процесуальних конфліктів між посадовими особами, які провадять розслідування, а також між ними та іншими суб'єктами кримінального процесу, які зацікавлені в результаті розслідування кримінальної справи. Залежно від причин, обставин їх виникнення ці конфлікти відображаються як на строках, так і на якості досудового розслідування. У зв'язку з цим з'ясування природи виникнення кримінально-процесуальних конфліктів, визначення шляхів їх розв'язання має важливе значення для вдосконалення діяльності органів розслідування.

Існує велика кількість помилок в тактиці проведення окремих слідчих дій, що в цілому приводить до неефективності розслідування а інколи і порушення закону.

На основі вивчення практики необхідно приділити окрему детальну увагу формуванню оціночних понять та термінів у кримінально-процесуальному законі та кримінально-процесуальній діяльності.

Список літератури

1. Бахин В. П. Следственная практика: проблемы изучения и совершенствования. /В. П. Бахин. – К. : Ін Юре, 1991. – С. 26.
2. Колдин В. Я. Служебная роль криминалистики // Криминалистика. XXI век: Материалы научно-практической конференции 26-28 февраля 2001 г. – М. : МГУ, 2001. – С. 20-23.
3. Статкус В. Ф. Новые условия требуют новых решений./ В. Ф. Статкус. // Уголовный процесс и криминалистика на рубеже веков. – М. : Статут, 2000. – С. 130-132.
4. Белкин Р. С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. /Р. С.Белкин. – М. : Лекс, 2001. – С.3.
5. Розовский Б. Г. Ненаучные заметки о некоторых научных проблемах уголовного процесса / Б. Г.Розовский. – Луганск: РИО ЛАВД, 2004. – 600 с.
6. Стратонов В. М., Сотула О. С. Кримінальне право України, загальна та особлива частини: [навчальний посібник] / [За заг. ред. В. М. Стратонова]. – К. : Істина, 2007. – 400 с.
7. Коновалова В. Е. Криминалистическая характеристика “казачных убийств”// Юридична освіта і права держава: Збірник наукових праць. – Одеса, 1997.
8. Раскрытие умышленных убийств / А. П. Смигирев, И. М. Колошко // [Под общ. ред. Бандурки А. М.]. – Х. : Одиссей, 1996. – 87 с.
9. Попов И. В., Бирюков В. В., Шеховцов Р. Н. Организация расследования умышленных убийств / И. В. Попов, В. В. Бирюков, Р. Н. Шеховцов. – Луганск : ЛУВС, 2001 – 68 с.;
10. Кузуб М. Ф., Сервещкий І. В., Попередження, розкриття і розслідування вбивств на замовлення: [Методичні рекомендації] / М. Ф. Кузуб, І. В. Сервещкий. – К. : Вентурі, 1998. – 125 с.
11. Науменко А. В. Раскрытие умышленных убийств и других тяжких преступлений против личности / А. В. Науменко // Методические рекомендации для ОВД. – Херсон, 2000. – 63 с.;
12. Кубрак П., Мікулін В. Деякі загальні положення методики розслідування тяжких злочинів, скоєних при складних формах співучасті / П. Кубрак, В. Мікулін // Право України. – 2001. – №3. – С. 100-112.
13. Разумов Э. А., Молибога Н. П. Осмотр места происшествия./ Э. А. Разумов, Н. П. Молибога. – К. : РИО МВД Украины, 1994. – 672 с.
14. Настільна книга слідчого // [Панов М. І., Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А., Матусовський Г. А. та інш.]. – К. : Видавн. дім “Ін Юре”, 2003. – 715 с.
15. Зорин Г. А., Зорина М. Г. Криминалистические алгоритмы допроса // Учебно-методическое пособие. /Г. А. Зорина, М. Г. Зорин. – Гродно: ГрГУ, 2000. – 140 с.
16. Порубов Н. И. Допрос в советском уголовном судопроизводстве. – Минск, 1973.
17. Дубравный В. А. Деятельность следователя: структура, аспекты // Вопросы уголовного процесса. Совершенствование деятельности правоохранительных органов/ В. А. Дубравный. – Саратов: СЮИ, 1984 – С. 145-148.
18. Зорин Г. А., Зорина М. Г. Криминалистические алгоритмы допроса : [Учебно-методическое пособие] /Г. А. Зорина, М. Г. Зорин. – Гродно: ГрГУ, 2000. – 140 с.
19. Кримінальне право України. Загальна та особлива частини : [Навчальний посібник] / [За заг. ред. Стратонова В. М.] – К. : Істина, 2007. – С.379-381.
20. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / [За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка]. – К. : А. С. К., 2001. – 1104 с.
21. Зарадов Н. Разоблачение лжи. /Н. Зарадов. – Волгоград, 2000. – 143 с.
22. Кочаров Г. И. Руководство для следователя./Г. И. Кочаров. – М. : Юридическая литература. – 1971. – 784 с.
23. Салтевский М. В. Тактические основы организации и производства следственных действий для получения информации от вещей : [Специализированный курс криминалистики] / М. В. Салтевский. – К., 1987. – 252 с.
24. Бахин В. П., Карпов Н. С. Некоторые аспекты изучения практики борьбы с преступностью (данные исследования за 1980-2002 гг.) / В. П. Бахин, Н. С. Карпов. – К. : Основа, 2002. – 458 с.
25. Лагутин А. В. Тактические операции при расследовании нарушений правил о валютных операциях (по материалам МВД Украины): дис... канд. юрид. наук : 12.00.08 / А. В. Лагутин.– Минск, 1986. – 145 с.

Стратонов В. Н., Василяка Д. К. Анализ практики деятельности органов расследования в системе оценочных понятий и терминов / В. Н. Стратонов, Д. К. Василяка // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия : Юридические науки. – 2011. – Т. 24 (63). № 1. 2011. – С. 209-217.

Авторы, исследуя практическую деятельность органов расследования, выявляют ее проблемы и указывают на возможные пути их решения.

Ключевые слова: практическая деятельность, тактика, теория практика, противодействие.

Stratonov V., Vasilyaka D. Analysis of the practice of investigative bodies in the evaluation of concepts and terms / V. Stratonov, D. Vasilyaka// Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series : Juridical sciences. – 2011. – Vol. 24 (63). № 1. 2011. – P. 209-217.

The authors explore the problems of practice authority investigate, identify its problems and points to possible solutions.

Keywords: practical activities, tactics, theory, practice, resistance, investigator.

Поступила в редакцию 07.05.2011 г.